

A polgármester-festőművész

„Szabad idejében képeket fest Pálffy polgármester — „Csak magamnak festegetek” — mondja a podesta festő

(A Délmagyarország munkatársától) Kevesen tudják, hogy dr. Pálffy József, Szeged szabad királyi város polgármestere ráérő óráiban — festegetni szokott. Még egészen fiatal korában kötött közelebbi ismeretséget az ecsettel és azóta gyakorta leül festőasztalkája mellé. Nagy gyűjteménye van Pálffy Józsefnek a maga készílt festményekből, azonban nem azok közül való, akik dicsekednek a festményeikkel, hogy úgy mondjuk: — csak saját magának fest és szekrénye mélyébe süllyeszti a képeket. Sokszáz akvarell, olajfestmény, ceruzarajz pihen a szekrény aljában, csak a polgármester legközvetlenebb hozzátartozói láthatják azokat. Néha előfordul, hogy a polgármester baráti körének anszolására megmutat néhány képet az újabbak közül, de a dicséretet meg sem hallgatja, máris rakja vissza a képeit a szekrény mélyébe.

Egy alkalommal e sorok írójának véletlenül alkalmá volt meg szemlélni a festményeket. Éppen akkoriban jött haza a polgármester nyári szabadságáról, ahol egy csomó képpel gyarapította gyűjteményét. A tápéi templom restaurálási munkálataihoz autózott ki a polgármester és elvitte magával a közigazgatási újságírókat is. A szemle után a podesta meghívta az újságírókat az egyik tápéi csárdába. Letelepedtünk az asztalhoz, de nem kaphattunk söritalt.

A bór azonban azuttal nem ízlett, mire a polgármester a társaságot meghívta likörözésre. A kóstolgatás vége az lett, hogy elfogyott a likör.

A polgármester lakásának falát számos értékes festmény díszíti. Valamennyi megkapó, értékes festmény, ezekből is látszik, hogy kifinomult művészi érzéke van a podestának. Amikor végeztünk a képekkel, a szekrényéhez ment a polgármester és kivett onnan egy festményt. Alföldi tájat ábrázolt, zöld mezőben legelésző tehénekkel.

— Nő hogyan tetszik ez a kép nektek? — érdeklődött a polgármester.

Egymásután vettük szemügyre a képet, művészi munkára vallott. Egyöntetűen állapítottuk meg, hogy tehetséges festő munkája.

— Ezt a képet — én festettem — árulta el a polgármester. Szabad óráimban — sajnós, mostanában kevés van — szoktam festegetni.

Később Pálffy polgármester még egy sereg festményt mutatott, eredeti festmények voltak, valamennyit maga készítette.

— A nyáron a Balaton mellett töltöttem a szabadságom — mondta a podesta. A gyönyörű tájak megfogtak és egyszer csak azon kaptam rajta magamat, hogy színes ceruzá van a kezemben és vázlatkönyvembe próbáltam megörökíteni a lenyűgöző tájat. Egymásután születtek meg a képek, öt-tíz-tizenöt is, a szép környék minden megragadó tája belekerült a vázlatköny-

vembe. A múltkoriban itt volt vendégségben egy kis rokonleány és mesélni kellett neki. Arról meséltem, hogy hol volt, hol nem volt, volt egy elvarázsolt kastély, ahol nagy vendégséget csaptak. Villanyfényben ragyogtak a kastély ablakai, benn lakodalmat tartottak, a hereégkisasszony adták férjhez a szomszédos kastély urához. A kastély mellett egy kis guynhó volt, ebben lakott a szegénylegény, aki titkon szerelmes volt a hereégkisasszonyba. A guynhóban szomorúan pisláskolt a mécses, virrasztott a szegénylegény.

A kis rokonleány ámuló szemekkel hallgatta a polgármester bácsi mesészövését, az öröme azonban határtalan volt, amikor a podesta meg is örökölte a mesét, lefestette a kastélyt, csillogó ablaksoraival és a guynhót a téli tájjal.

A kép elkészült és odakerült a festménygyűjtemény közé, a szekrény mélyébe.

Pálffy polgármester hosszas kérésünkre megmutatta a képeket és hogy történetét, most már ne kutassuk, de egy festmény: „A legelésző gulya” valahogy az egyik újságírónál maradt. A lelkiismeretünk azonban nem nyugodt és így most itt a nyilvánosság előtt prezentáljuk a képet Pálffy József polgármester önméltóságának és a polgármester-festőművésznél. (—u—u)

Emlékek Szeged nagy főkapitányáról: Szalay Józsefről

1937 április 28-án déli 12 órakor a szegedi harangok „lérfiata” — sirattak... A harangok kongásának könnyes szimfóniájába egy város szívének zokogása hullott bele, temette a város nagy fiát, hű fiát — Herczeg Ferenc szavaival —: Szeged és Magyarország egyik legjobb fiát: Szalay Józsefet.

A magyar köznek, a magyar kultúrának sokfelé ágazó síkjaira Békéscsabáról indult el 1870-ben. Pályája úgy kezdődött, ahogyan a korabeli magyar, vagyonos, földbirtokos-ifjaké általában. Jogi tanulmányokat végzett Budapesten és Bécsben, 1892-ben Békés vármegye szolgálatába lépett, ahol mint aljegyző és szolgabíró működött tiz esztendeig. Ekkor állásáról lemondott, hogy Orosházán szabadelvű programmal képviselőül léphessen fel, 1902-ben Hódmezővásárhely főkapitányává, 1908-ban Szeged helyettes főkapitányává nevezték ki, 1915-ben a város főkapitánya lett, a rendőrség államosításakor pedig — 1919-ben — a minisztertanács a hét törvényhatóságra kiterjedő szegedi vendörkerület főkapitányává nevezte ki.

Gazdag munkássága három irányban excellált: a hivatal, az irodalom rajongásos támogatása — de amelynek maga is aktív munkása volt — s a könyvek fanatikus szeretete, amelyből 10.000 kötetes könyvtára tett bizonyosságot.

Ha Szalay József előkelő szellemű irodalom-rajongásúért és a magyar betű szenvedélyes szeretetért a

„literátus-főkapitány:

megkülönböztetett elnevezést kapta díszül, ugy a magyar munkaügy és néprvédelem terén kifejtett munkássága elismerésül kiérdemelte a

„szociális-főkapitány:

rangját is. A világháború alatt működési körébe teljes intenzitással kapcsolta be a magyar háborús gyakorlati szociálpolitikai tevékenységét, amelynek nemcsak tudósa, de rendkívül tájékozott szakembere és uttörő munkása is volt. Csakhamar felismerte a magyar anyák és ésecesmők társadalmi védelme megszervezésének szükségességét és megalapította a Szegedi Stefánia Szövetséget. Ezt követte a gyermekrendőrség felállítása, amelynek a nagyobb gyermekek, a fiatalkoruak védelme volt a hivatása. A szervezet tagjai jogosultak voltak a bajbajutott háborús gyermek érdekében bárhol közbelépni. Egész sorozata van még Szegeden a szociálpolitikai alkotásoknak, amelyeknek alapjait Szalay József tevékenysége építette ki a világháború alatt.

Sokfelé ágazó hivatali és társadalmi kötelességein túl egyetlen mélyeséges nagy öröme, szívbeli gyönyörűsége volt.

a könyv...

Gyűjtési rendszerét sokszor ismertette a magyar sajtó: minden könyvének egyéni életet kívánt adni és se pénzt, se időt, se fáradságot nem sajnált, hogy egy-egy első kiadású könyvet editio princeps-t megszerezhesen. De gyűjtötte az egyirányú ritkaságokat is, így például csak Petőfiből négyszáz különböző kiadása volt. Könyveit grangetizálta, amelynek rendszerét: „A könyvről és a könyvszeretetről” (1926) írott munkájában ismertette.

Az irodalomban és a művészetben a „mosolygós életszemlélet”-nek volt a híve. A derűnek, a finom humornak és a feltétlen optimizmusnak: „Nem szabad a szépirodalmi munkákat pessimisztikus akkordokkal zárni, — mondotta sokszor a fiataloknak —, derűs, megnyugtató, kiegyensúlyozott befejezéseket kell adni, hiszen az ember a könyvekben üdülést keresnek, menekülést, oázist a napi élet szürkeségeiből.

Ezért értékelte és szerette oly meleg és üszte bensőséggel Szeged nagy mesélőjének, a felejtlen

Móra Ferencnek

az írásait, akinek könnyes-mosolyos tárcáiban találta meg a magyar géniusz inkarnációját. Mórahoz évtizedes barátság fűzte és amikor Szeged és az ország nagy írója örökre lezárta a szemét — a leglángosabb fényű magyar író-szemeket — Szalay József szinte példa nélküli baráti hűsége a magyar irodalomban, „koporsó zártáig” folytatta ez a „holtomiglan-holtodiglan” barátságot azzal, hogy Móra Ferenc halála után, életét felejthetetlen baráti emlékezetének szentelte, akinek oly sok tennivalója lett volna még e földön. Összegyűjtött és sajtó alá rendezte posthumus írásait és Móra szegedi életének ugyszólván minden mozzanatát megírta. A kilencvenes évek népszerű írójával a Homok írói álnév alatt működő Cserzy Mihályval együtt népszínművet is írt „Ugarimadás” címmel, amelynek 1919-ban volt a bemutatója a szegedi Városi Színházban igen nagy sikerrel. 1934-ben és 1935-ben rendezte sajtó alá Móra Ferenc hátrahagyott műveinek tíz kötetét és két meséskönyvét Szándéka volt még további öt kötetnek a megjelentetése.

De az olyan korán eltávozott Móra Ferenc mellett volt még egy élő fájdalmas irodalmi szívügye Szeged nagy főkapitányának és ez

Juhász Gyulának,

a tragikus életű költőnek a sorsa volt. Talán nem lesz érdektelen, ha átadunk itt a magyar kulturális köztudatnak néhány — természetesen ismeretlen — kis levelét a „literátus-főkapitány”-nak, amelyeket Szeged nagy költőjéhez írt. Ezek